

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

תרגומים/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חטאו של גחזי ותיקונו

החוצה שליח, "הלוך ורחצת שבע פעמים בירדן וישב בשדה לך וטהר".

נעמן הושפל מאוד מכך, "ויקצף נעמן וילך ויאמר הנה אמרתי אלי יצא וצוא ועמד וקרא בשם ה' אלהיו והניף ידו אל המקום ואסף המצרע", הייתי בטוח שהנביא יצא אלי ויברכני ובמקום זה הוא שולח אותי לטבול בירדן. וכי חסר מים בדמשק? יש שם שני נהרות אִמְנָה ופְרָפֶר.

אולם עבדיו מצליחים לשכנע אותו והוא שומע להם וטובל בירדן ואכן בשרו הפך כנער קטון. הוא חוזר בחזרה אל אלישע הנביא.

"וישב אל איש האלהים הוא וכל מחנהו ויבא ויעמד לפניו חוזרים כולם בחזרה מהירדן, הפעם כבר מכניסים אותו לביתו של הנביא, "ויאמר הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל ועתה קח נא ברכה מאת עבדך." (עי' ילקוט שמעוני רמז רכ"ט שמעלתו של נעמן בהודאה זו היתה גבוהה יותר מאשר יתרו ורחב). מבקש נעמן לשלם על הטובה הגדולה שעשה עמו הנביא. אולם אלישע מסרב בתוקף ומקדש בזה את ה'. אולם נערו גחזי מיד שעוזב נעמן הוא רודף אחריו עד שמשיגו ומבקש תשלום על החדש שעשה עמו הנביא, ובטענה שקרית, כי באו פתאום שני נערים אל נביא ועבורם הוא זקוק לכסף. בקשתו אינה עבורו אלא עבור הנערים. ונעמן מסכים ונותן לו את מבוקשו "ויאמר נעמן הואל קח כפרים ויפרך בו ויצר כפרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות בגדים ויתן אל שני נערי וישאו לפניו".

בחזרתו נשאל גחזי על ידי אלישע, "מאין גחזי", וגחזי מתחמק "ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה." סתם סידורים בסביבה. לא משהו משמעותי. הייתי באזור.

אבל אלישע לא מקבל את דבריו, אני יודע בדיוק מה עשית "העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וזיתים ויכרמים וצאן ופקד ועבדים ושפחות".

ומקלל את גחזי: "וצרעת נעמן תדבק בך ויזרעך לעולם ויצא מלפניו מצרע פסלג".

בספר מלכים (ב' ח') מסופר שאלישע הנביא בא לדמשק, ומבאר את הגמרא בסנהדרין קז: שהסיבה שבא אלישע לדמשק, מקום מושבו של גחזי כדי להחזירו בתשובה. וזו לשונה בתרגום חופשי: "אמר רבי יוחנן: שהלך להחזיר גחזי בתשובה, ולא חזר. אמר לו: חזור בך. - אמר לו: כך מקובלני ממך: החוטא ומחטיא את הרבים - אין מספיקין בידו לעשות תשובה. מה חטא? - יש אומרים: אבן שואבת (מגנט) תלה לחטאת ירבעם (עגל הזהב), והעמידה בין שמים לארץ... (הוא הציע ליהורם להטמין מגנט בתוך עגלי הזהב, ולהעלות אותם באוויר; ובכך להטעות את עם ישראל שיש בהם ממש), ויש אומרים, תלמידים שבאו אלמוד אצל אלישע היה דוחה, שנאמר (לאחר סילוק גיחזי) 'ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר מפניו'; ומכאן שעד אז לא היו תלמידים רבים והמקום

המשנה בסנהדרין (צ.) אומרת: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להן חלק לעולם הבא, שלשה מלכים ירבעם אחאב ומנשה. ארבעה הדיוטות: בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי (וסימנך: אבג"ד - אחיתופל בלעם גחזי ודואג).

לעומת זאת הגמרא בסנהדרין (קד:) מביאה: דורשי רשומות היו אומרים, כולן באין לעולם הבא, שנאמר (תהלים ס', ט') "לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי", לי גלעד (ולי מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד, מנשה כמשמעו. אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים. "יהודה מחוקקי" זה אחיתופל דקאתי מיהודה, "מואב סיר רחצי" זה גחזי שלקה על עסקי רחיצה, "על אדום אשליך נעלי" זה דואג האדומי.

הלומד לכאורה מתבלבל, שמצד אחד במשנה כתוב שאין להם חלק לעולם הבא, ומצד שני הגמרא דורשת שדורשי רשומות היו דורשים שיש להם חלק לעולם הבא, אזי יש להם חלק לעולם הבא או אין להם חלק לעולם הבא?

אומר רבינו יוסף חיים בספרו בן יהודע יסוד גדול, אנשי כנסת הגדולה ורבינו הקדוש שמונו את שלושת המלכים וארבעת ההדיוטות במשנה שאין להם חלק לעולם הבא, מוגים שאכן יש להם חלק לעולם הבא, אולם הם יצטרכו לעבור גלגול אחר גלגול עד שהם יגיעו לתיקון השלם שלהם, ובכל זאת נחלק במשנה שאין להם חלק לעולם הבא, כדי שיהיה להם כפרה בבזיון הזה!

נעסוק היום בענייניו של גחזי, אשר הפטרות השבוע - תזריע ומצורע עוסקות בו.

חז"ל (סוטה מז. ובסנהדרין קז:) אומרים: תנו רבנן, לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידיו. ע"כ.

ובביאור הדברים, מובא בהפטרות פרשת תזריע (ויש להעיר שזו הפטרה נדירה מאוד שכמעט שאינה נקראת, הפעם האחרונה שקראנו אותה היה בשנת תשס"ג והפעם הבאה תהא בשנת תשפ"ד, היא נקראת אחת לעשרים שנה) שנעמן שר צבא ארם נצטרע, ובאה לו כעונש או על גסות הרוח (במדב"ר ז, ה) או מחמת שלקח בשבי נערה קטנה מארץ ישראל (מדרש תנחומא פרשת תזריע סימן א').

אותה נערה קטנה שלקחו בשבי והיתה משמשת את אשת נעמן באה בעצה לנעמן, שבארץ ישראל הולכים אל הנביא ומתרפאים. כששמע נעמן זאת לקח עמו עגלות עם עשרה ככרי כסף וששת אלפים זהב ועשר חליפות בגדים, ונסע לארץ ישראל אל הנביא אלישע, "ויבא נעמן בסוסו וברכבו ויעמד פתח הבית לאלישע". הוא מגיע לפתח ביתו של אלישע, בתקוה שיתקבל בכבוד גדול כיאה לשר צבא ארם. אולם אף אחד לא קיבל את פניו ואף הנביא אינו יואצ לקראתו, ואף אינו מזמינו לביתו אלא שולח לו

לא היה צר. תנו רבנן: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים.

אולם אנו נעמוד על דברי הגמרא שם, אמר רבי יצחק, באותה שעה היה אלישע עוסק בשמונה שרצים, אמר לו: רשע הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים. ומסביר רש"י: שבאותה שעה שביקש נעמן רפואה, היה אלישע יושב ודורש בשמונה שרצים, וכיון שנכנס גחזי ושיקר שלא הלך אל נעמן, אמר לו אלישע: רשע הגיע עת שתיטול שכר פרק שמונה שרצים שעסקת בו. ולכן נתן לו שמונה דברים: כסף, בגדים, צאן, בקר זיתים כרמים וכו'. כנגד אותו פרק שמונה שרצים.

וצריך להבין מה השייכות בין הסוגיה של שמונה שרצים למעשה של אלישע וגחזי?

וכתב בעל שבט מוסר בספרו עין אליהו לבאר על פי הירושלמי מסכת ברכות (פ"ט ה"ב) שאל אליהו זכור לטוב לרבי נהוראי: מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים בעולמו? והשיב, בשעה שהבריות חוטאים הוא מביט בהן ואומר, מה אלו שאין בהם צורך אני מקיימן, אלו שיש בהן צורך לא כל שכן. ע"כ. נמצא כי כל בריאת השקצים ושהרצים אינה אלא עברו קיומן של ישראל. מו כן כשהוצרך נעמן לרפואה, מיהו נעמן שיהיה ראוי שהנביא ימשיך לו רפואה? לזאת דרש אלישע באותה שעה פרק שמונה שרצים, כמו שיש חומט ולטאה בעולם, שיהיה גם נעמן בריא.

אבל עדיין צריך להבין מה שאמר אלישע לגחזי שהגיע הזמן ליטול שכר של שמונה שרצים?

נראה להסביר ע"פ מה שכתב ר' יצחק בלאזר, שהקשה בספרו אור ישראל בכוכבי אור (ס"ז י"ז), כיצד הגמ' בתענית (יא) אומרת, שהרשע מקבל את שכרו בעולם הזה. הכיצד ניתן לתת שכר בעולם הזה, והרי הטעם ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, בגלל שאי אפשר לשלם בהאי עלמא שכר אפילו בעבור מצוה אחת? ותירץ, שהשכר ניתן לכל אחד ואחד לפי איך שמעריך זאת, ורשע הרי מחשב את העולם הזה יותר מהעולם הבא ומשלמים לו לפי הערכתו. עיי"ש (וכ"כ החיד"א במדבר קדמות מערכת ר' אות ז', בשם ר' גדליה חיון).

והיינו, האדם קוצב את שכרו על המצוות שהוא מקיים, כי כשאדם מוותר על עניית "אמן יהא שמיה רבא" בשביל שיחת טלפון שיכול להרויח בה חמישים שקל, מגלה בזה כי עבור שווי של עניית אמן יהא שמיה רבא אינה עולה על חמישים שקלים, וכן בשאר מצוות.

כמו שמסופר כי בישיבתו של החפץ חיים בראדין היתה עניית גדולה מאוד עד שלא היה מה לתת לבחורים לאכול, ניגש ראש הישיבה אל החפץ חיים עם רעיון, שהוא רוצה למכור מצות הנחת תפילין אחת שהוא הניח, והרי שכר על מצוה אחת הוא מליונים, ועל ידי כך ישפיע להם הקב"ה כסף בשפע ויוכלו לפרנס את הישיבה לעוד שנים רבות.

השיב לו החפץ חיים, שאי אפשר לפרוט לכסף קטן את השכר הנצחי שיש על הנחת תפילין אחת, ולמשל, השטרות הרגילים של הרובל הם שטרות על סך של מאה רובל, יש יחידים שיש להם גם שטרות של אלף רובל, אבל יש גם שטר של מאה אלף רובל, וזאת בבנק בעיירה קטנה לא תוכל לפרוט אלא רק אם תלך אל הבנק המרכזי בעיר הגדולה, שם יפרטו לך את השטר הגדול הזה.

כמו כן שכר הנחת תפילין הוא מדי גדול, שאין בעולם הזה מקום לפרוט את זה לכסף קטן, איך תרצה לפרוט שכר תפילין לכמה לחמים לבני הישיבה?

וזהו עניינו של גחזי, כאשר גחזי גם באמצע השיעור של אלישע בפרק שמונה שרצים, כדי ליטול כסף מנעמן, בזה הוכיח כי עבורו כספו של נעמן שוה יותר משיעור תורה, וניתן בעולם הזה לקבל שכר על שיעור תורה, לכן כשחזר השיב לו אלישע, שכעת יכול הוא ליטול שכרו על לימוד התורה של פרק שמונה שרצים.

סיפרה הרבנית רוחמה שיין ע"ה על גיסה הגאון רבי פינחס שיינברג זצ"ל: כשהחל את טיסותיו לחו"ל הגיע פעם רבינו לביתם וביקש לשוחח עם בעלה הרה"ג רבי משה. הוא סיפר לו שהוא עומד לנסוע לאמריקה והוא מודאג מכך שלא יוכל ללמוד כפי שהוא רגיל לעשות בירושלים, וביקש אם יוכל להגביר התמדתו וללמוד לזכותו בהעדרו חצי שעה ביום והוא יודה לו מאד על כך.

רבי משה שיין קיים את הבטחתו הוא הוסיף על שלש סדרים שהיו לו עשר דקות נוספות לזכותו של רבינו יחד קיים הבטחתו להוסיף חצי שעה לזכותו. שנים ספורות לאחר מכן הסתלק רבי

משה לבית עולמו. עם גמר השבעה נכנסה רעייתו לביתו של רבינו ובקול רועד ביקשה שרבינו יחזיר את החוב שהוא חייב לבעלה!

רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל היה בתדהמה מוחלטת, הצבע אזל מפניו, ואחרי דקות אחדות של שתיקה אמר: אין לי כל אפשרות לעשות זאת. אחותה, הרבנית באשע ששמעה את השיחה אמרה גם היא לרבינו שמן ההגנות ללמוד לזכותו של ר' משה כפי שעשה הוא עבורו, אולם רבינו עמד על דעתו שאין ביכולתו להקדיש חצי שעה מדי יום במשך שבוע שלם (כנראה לא היה שום אפשרות להכניס חצי שעה של תוספת שקידה, שכן הכל היה מנוצל) לבסוף, אחרי משא ומתן ממושך, הסכים רבינו ללמוד באותו שבוע חמש דקות מידי יום, שיגיעו לכדי שלושים וחמש דקות לימוד לזכותו של ר' משה.

כשראתה גיסתו שלא תוכל להשיג יותר מכך הרימה ידים והסכימה למסוכם, היא הבינה שאי אפשר להשוות בין זמנו לזמנם של אחרים שמושג הזמן אצלו מקודש מכל מושג שרואים בעולמנו.

אולם לפני שעזבה את הבית קרא לה רבי חיים פינחס ואמר לה: תדעי, אם היה נכנס עכשיו משהו לביתי ומציע לי מליון דולר עבור לימוד של שלושים וחמש דקות לא הייתי מסכים לקבל את הכסף, אני עושה זאת רק עבורכם.

סיימה הרבנית שיין וסיפרה: "כששבתי הביתה הוצאתי את המחשב, חילקתי מליון דולר לשלושים וחמש דקות והגעתי לסכום של כעשרים ושמונה אלף דולר לדקה, או אז כתבתי מכתב לכל אחד מילדי הנשואים המתגוררים בארה"ב. סיפרתי להם את הסיפור על דודם רבי חיים פינחס ועל אותו סכום שאפשר לזכות בכל דקה לימוד תורה".

בהפטרות מצורע מסופר, שמלך ארם צר על העיר שומרון, והיה רעב גדול; ואלישע ניבא: "כַּעַת מִחֵר סָאָה סִלְתָּ בְּשֶׁקֶל וְסִאֲתִים שְׁעָרִים בְּשֶׁקֶל בְּשֶׁעַר שְׁמֶרֶן". ובליל פסח הקב"ה השמיע לארמים קולות של צבא גדול שבא להילחם בם, והארמים ברחו והשאירו את כל הרכוש במחנה. ומסופר ואַרְבָּעָה אַנְשִׁים הָיוּ מְצַרְעִים פְּתַח הַשְּׁעָר וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד מָתָנִי?.

חז"ל אומרים שארבעת המצורעים היו גיחזי ושלושת בניו. המצורעים לא מיהרו לספר לבני עמם הרעבים את הבשורה הטובה על מנוסת ארם; הם חמדו לעצמם את רכוש ארם וחזרו והטמינו אותו מספר פעמים. אולם בסופו של דבר, הם התגברו על החמדנות שלהם וספרו את הבשורה הטובה - למרות שהם ידעו שהביזה הכללית תמעיט את חלקם. ההתגברות על החמדנות היתה תשובה על החמדנות הקודמת של גיחזי; והיא ריפאה אותו מהצרעת שהוא לקה בה.

ביום העצמאות יום שלישי ו' אייר

ימסרו שיעורי תורה מפי

הרב איתי בן אהרון שליט"א

במקומות להלן:

11:00 : בית כנסת היזדים רחוב אדוניהו הכהן 26

12:30 : בית כנסת מוסיף רחוב יואל 16 שכונת הבוכרים.

2:15 : בית כנסת היכל אליהו רחוב אור החיים 12 ביתר עילית.

4:00 : בית כנסת עזרא הסופר רחוב הטורים 23 מקור ברוך.

8:15 : בית כנסת חזון יעקב – בורוכוב רחוב דוד 21

שמעו ותחי נפשיכם